

EURÓPAI BÍRÓI EGYESÜLET

ÁLLÁSFOGLALÁS

a bírák anyagi függetlenségéről

I. Az anyagi függetlenség követelménye

- 1.) A bírói függetlenség fontos eleme az anyagi függetlenség.
- 2.) Az anyagi függetlenség hatáskora függ az anyagi biztosítékok mértékétől/szolgáltatásától, valamint attól, hogy az igazságszolgáltatás milyen szerepet játszik az e garanciák elemeinek megváltoztatására irányuló eljárásban.
- 3.) Az anyagi függetlenség nemcsak a javadalmazástól függ, hanem azt a jutalmak, a lakhatási lehetőség stb., a társadalombiztosítási költségek és a nyugdíj mértéke is befolyásolja. Mindezeket az elemeket törvényben kell rögzíteni, és nem függhetnek mérlegelési jogkörben hozott döntésektől.
- 4.) Az anyagi függetlenség biztonsága magában foglalja a bírák nyugdíját is. Biztosítani kell, hogy a nyugdíjba vonuló bírák – összességében véve – olyan életszínvonalat tudjanak fenntartani, amely elfogadható viszonyban áll a nyugdíjba vonulás előtti pozíciójukkal és társadalmi helyzetükkel.

II. Az anyagi függetlenséget garantáló biztosítékok

- 5.) A bírák javadalmazásának rendszerét és mértékét lehetőség szerint törvényben kell rögzíteni. Ha ez nem így van, akkor hasonlóan összehangolt eszközökkel kell védeni a bírák jövedelmét az egyoldalú változtatásokkal szemben.
- 6.) Ha a javadalmazás mértékét közvetlenül nem maga a törvény rögzíti, akkor törvényben kell szabályozni a megállapítás módozatait és eljárását.
- 7.) A bírói tanácsoknak és a bírói egyesületeknek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy hatékonyan részt vehessenek a bírák illetményéről, nyugdíjáról és a bírák anyagi biztonságának egyéb elemeiről szóló jogszabályok elfogadására irányuló eljárásokban, illetve a bírák javadalmazásáról és anyagi biztonságáról szóló tárgyalásokban.
- 8.) A bírói tanácsoknak és a bírói egyesületeknek biztosítani kell a bírák jövedelmével, nyugdíjával és a bírák anyagi biztonságának egyéb elemeivel

kapcsolatos bírósági eljárásokban való részvételét (saját nevükben és tagjaik képviselőiként).

III. A megfelelő anyagi függetlenség

9.) A bírának mint az egyik hatalmi ág képviselőinek azonos javadalmazásban (és ezen felül anyagi kiváltságokban) kell részesülniük, mint az államhatalom többi ága képviselőinek.

10.) A legfelsőbb bíróságok bírának legalább olyan javadalmazásban (beleértve az extra juttatásokat is) kell részesülniük, mint a minisztereknek/parlamenti képviselőnek.

11.) A bírák illetményrendszerének az általuk viselt felelősséggel összhangban a törvényhozói és végrehajtó hatalmi ágak javadalmazási rendszeréhez kell hasonlónak lennie. A bírának legalább olyan javadalmazásban (beleértve az extra anyagi kiváltságokat) kell részesülniük, mint a parlamenti képviselőnek és a végrehajtó hatalmi ág hasonlóan magas beosztású képviselőinek.

13.) Szükséges annak tudatosítása, hogy a kiválasztási és alapképzési folyamat során is a pályázóknak megfelelő, vonzó jövedelemmel kell rendelkezniük.

14.) A bírák jövedelmének meghatározásakor figyelembe kell venni a kiegészítő jövedelemszerzési lehetőségek korlátozását, amelyeket a törvény a bírák számára a függetlenség és pártatlanság érdekében előír.

15.) Az igazságszolgáltatáson belüli javadalmazási rendszerben figyelembe vehető az igazságszolgáltatásban szerzett tapasztalat időtartama. Ha az igazságszolgáltatáson belül a különböző beosztásokhoz eltérő díjazást rendelnek, akkor a bírósági szintet megfelelő módon figyelembe kell venni, egyensúlyt teremtve az összes ítélkezési szint különböző, de egyaránt fontos feladatai között, amelyek együttesen biztosítják a jól működő igazságszolgáltatási rendszer garanciáit.

16.) Nem lehet eltérő díjazása az azonos szinten dolgozó különböző bíróságok bírának, és a nyugdíjba vonulás után sem lehet eltérő mértékű a nyugdíj.

17.) A bírának legalább olyan jövedelemmel kell rendelkezniük, mint az azonos szinten dolgozó ügyészeknek.

18.) A nyugdíjazást követően lehetővé kell tenni az egyéb szakmai tevékenységet, de csak egy türelmi idő után, ennek célja, hogy elkerülhető legyen az a benyomás, hogy korábban esetleg hiányzott a függetlenség vagy a pártatlanság.

IV. A javadalmazás vagy a nyugdíjak kiigazítása

19.) A bírák jövedelmének csökkentése nem lehetséges. Átmeneti intézkedésként az állam rendkívüli pénzügyi válsághelyzetében a javadalmazás csökkentése vagy felfüggesztése kizárólag az ilyen válság idejére engedélyezhető, ám csak akkor, ha ez azonos a többi állami alkalmazott/politikus/az állam más hatalmi ágainak képviselői számára is, feltéve, hogy az adott arányt betartják.

20.) A politikusok jövedelmének csökkentése vagy az emelésről való lemondásuk nem sértheti automatikusan a bírák javadalmazását.

21.) Figyelembe kell venni a jövedelem vásárlóerejét, és a jövedelmet az inflációhoz kell igazítani. Ha a többi állami alkalmazott jövedelme emelkedik az inflációs indexekkel vagy az ország átlagjövedelmével, akkor a bírákat sem szabad kirekeszteni ebből a növekedésből.

22.) A fizetések és jutalmak nem függhetnek a teljesítménytől, sem annak minőségétől, sem annak mennyiségétől.

Indokolás

A bírák anyagi függetlenségére vonatkozó előírások minimumkövetelmények. Nem használhatók a meglévő szabályozás szűkítésére, és semmi sem akadályozhatja a még jobb megoldások elfogadását.

Ad 1.)

A bírói függetlenség a jogállamiság és a tisztességes eljárás alapvető garanciájának előfeltétele. Ezt a függetlenséget nem csak a bírói tisztség gyakorlása során kell biztosítani, hanem a bírák felvétele, nyugdíjkorhatár betöltéséig tartó kinevezése, előléptetése, elmozdíthatatlansága, képzése, mentelmi joga, fegyelmi felelőssége, javadalmazása, és általában az igazságszolgáltatás finanszírozása tekintetében is. Az igazságszolgáltatás függetlensége törvényen alapuló, működésbeli és pénzügyi függetlenség¹.

A függetlenség garanciája elválaszthatatlanul kapcsolódik a bírói tevékenység kiemelt feladatához, és a bírák által betöltött funkciók fontosságának megfelelő díjazás valójában a bírák függetlenségéhez elválaszthatatlanul kapcsolódó garancia. Az Európai Unió Bírósága megállapította, hogy az igazságszolgáltatás tagjainak az általuk ellátott feladatok fontosságának megfelelő mértékű díjazása a bírói függetlenség alapvető biztosítéka.²

A javadalmazásnak, amely a bírói függetlenség egyik biztosítéka, arányban kell állnia a bírák feladatainak fontosságával. A bírói függetlenség elve a jogbiztonság elvével együtt értelmezve megköveteli, hogy a bírák jövedelmének meghatározására vonatkozó részletes szabályok objektívek, előre láthatóak, stabilak és átláthatóak legyenek, hogy kizárják az érintett tagállam jogalkotói és végrehajtói hatalmának önkényes beavatkozását. A bírák javadalmazásának az érintett tagállam

társadalmi-gazdasági környezetének fényében kellően magas szintűnek kell lennie ahhoz, hogy bizonyos gazdasági függetlenséget biztosítson a bírák számára, és megvédje őket minden olyan külső beavatkozástól vagy nyomástól, amely alááshatja az általuk meghozandó döntések semlegességét³.

A bírának megfelelő anyagi eszközökkel kell rendelkezniük, amelyek biztosítják számukra a hivatásuknak megfelelő, a feladataikhoz és a társadalom iránti felelősségükhöz méltó életet.

Azok az országok, ahol a korrupció súlyos problémát jelentett, a bírák magas javadalmazásával próbálták gátat szabni az igazságszolgáltatás megfertőződése ellen.

Ad 2.)

A bírák jövedelmének arányban kell állnia a hivatásuk méltóságával és a felelősségükkel járó terhekkel⁴. A bírának versenyképes és vonzó javadalmazási ajánlatot kell nyújtani⁵. A bírák illetményének szintjét úgy kell megállapítani, hogy az megvédje őket a döntéseik - és általában véve a magatartásuk - befolyásolására irányuló nyomástól, és hogy a törvény szerint a bírákat megillető igazságszolgáltatási juttatások kifizetésének elmulasztását olyan körülménynek kell tekinteni, amely akadályozza a bírót a feladataik kellő odaadással történő ellátásában⁶. A megfelelő anyagi függetlenség biztosításához nemcsak az szükséges, hogy az illetményrendszer és annak megvalósítási módja kellően legyen kialakítva, hanem az is, hogy az esetleges változtatások megvalósításához a bírói kar tényleges bevonását is lehetővé tegyék (lásd 7., 8. pont).

Ad 3.)

A döntéshozatal minősége attól függ, hogy az egyes igazságszolgáltatási rendszerek rendelkeznek-e megfelelő emberi, pénzügyi és anyagi erőforrásokkal, valamint hogy az adott rendszerben minden egyes bíró számára biztosított-e az anyagi biztonság⁷. A bírói javadalmazás koncepciójának magában kell foglalnia valamennyi szociális juttatást, beleértve a nyugdíjat is. Olyan automatikus kiigazítási mechanizmusokra van szükség, amelyek az igazságügyi illetményeket az inflációhoz és a piaci feltételekhez igazítják; ilyen például a fizetések indexálása. Egyéb figyelembe vehető tényezők lehetnek a korábbi tapasztalat, a szolgálati idő vagy a szolgálati idő hossza, adott esetben különleges feladatok, az utazásra fordított idő és a szabadságnapok száma. Mindezeket figyelembe lehet venni a javadalmazás mértékének kiszámításakor⁸.

A bírák anyagi biztonsági helyzetének értékelésekor nem csak az alapilletményre kell tekintettel lenni. A kiegészítő fizetéseket, mint például az egyéb juttatásokat, továbbá a társadalombiztosítási juttatásokat is figyelembe kell venni. Az átláthatóság és a biztonság érdekében az a kívánatos, ha a jövedelem túlnyomó része az alapbérbe tartozik. A javadalmazás minden fajtáját világos kritériumok alapján kell szabályozni, és nem szabad az igazgatás (bírói elnökök, bírói tanácsok) vagy mások mérlegelésétől függővé tenni, ami befolyásolási lehetőséget jelenthet.

Ad 4.)

Mint mindenki más, a bírák is úgy alakítják ki terveiket és tevékenységeiket, hogy életük feltételeit ne csak arra az időre nézve rendezzék, amikor hivatásukat gyakorolják, hanem az azt követő időszakra nézve is.

A nyugdíj szintjének a lehető legközelebb kell lennie az utolsó szolgálati idő alatti díjazás szintjéhez (beleértve a jutalmakat és egyéb anyagi juttatásokat), hogy teljessé tegye az anyagi biztonság garanciáját, és megfeleljen a volt bíró státuszának, így anyagi motivációt nyújtson a bírói pálya választásához.

Mivel a szolgálati nyugdíj a javadalmazás részét képezi, ezért olyan jogosultságokat teremtenek, amelyeket védeni kell, többek között a tulajdonjog szempontjából is⁹. A szolgálati idő után járó juttatás a hivatás gyakorlása során elszenvedett hátrányok, korlátozások és összeférhetetlenségek kompenzálására szolgáló hűségjutalom. Ezen ítélkezési gyakorlat figyelmen kívül hagyása az uniós jog súlyos megsértését jelenti¹⁰.

Ad 5-6.)

A bírák anyagi függetlenségének legjobb biztosítéka, ha a kérdéses elemeket jogszabályban vagy akár az alkotmányban rögzítik (pl. Írországbán). Ez számos országban így van. Más országokban a rendszert rögzítik törvényben, de a fizetések konkrét mértéke tárgyalások eredménye (pl. a skandináv országokban a skandináv foglalkoztatási modellekben az állami tisztviselők fizetésére és általában a nyugdíjakra vonatkozó nemzeti jogszabályokat kombinálják).

A hivatásos bírák javadalmazásának főbb szabályait vagy rendszerét törvényben kell megállapítani¹¹. Ezt a legtöbb országban alapvető fontosságúnak tartják. Egyes rendszerekben (pl. a skandináv országokban) az anyagi függetlenség védelmének szükségességét az illetékes szervekkel folytatott tárgyalások eredményeként megállapított fizetésekkel kellően biztosítottak tekintik.

Ad 7– 8.)

Az igazságszolgáltatási tanácsokat és a bírói egyesületeket be kell vonni, amikor a jogalkotó az igazságszolgáltatásra vagy a bírák jogállására vonatkozó jogi rendelkezéseket fogad el vagy módosít.

A parlamentben történő megvitatást megelőzően konzultálni kell az Igazságszolgáltatási Tanáccsal minden olyan jogszabálytervezetről, amely várhatóan hatással lesz az igazságszolgáltatásra, vagy a bírói függetlenségre¹².

Amikor a fizetések konkrét meghatározása tárgyalásos eljárás keretében történik, biztosítani kell, hogy ebbe az Igazságszolgáltatási Tanácsok és a bírói egyesületek is beleszólhassanak.

Az Igazságszolgáltatási Tanácsnak és a bírói egyesületeknek nem csak a bírák képviselőit kell lehetőséget biztosítani a bírák anyagi függetlenségét érintő bírósági eljárásokban, hanem maguknak is állást kell foglalniuk a bíróság előtt a

bírák (és a bírói kar) anyagi függetlenségét érintő kérdésekben, például az Alkotmánybíróságon.

A bírák egyesülete számára a függetlenség megteremtésének és védelmének elsődleges célkitűzéséhez tartozik többek között a bírák és a bírói kar védelme a függetlenség bármilyen megsértésével szemben, a megfelelő erőforrások és kielégítő munkakörülmények követelése, a megfelelő díjazás és a szociális biztonság elérése. A bírák és a bírói kar függetlenségének előmozdítása és védelme során a bírói egyesületeknek számos tevékenységet kell véghez vinniük.

A bírói egyesületek a bírák tapasztalatát és véleményét képviselik, és meg kell találniuk azokat a módokat, amelyek segítségével megfontolásaikat és javaslataikat eljuttathatják az egyéb államhatalmi ágakhoz. A bírák jogállását, javadalmazását, szociális jólétét – beleértve az öregségi nyugdíjukat is – vagy bármely javasolt módosítást érintő konzultációk során biztosítani kell, hogy képviselőik útján vagy szakmai egyesületeik révén a bírák ne maradjanak ki a döntéshozatal folyamatából¹⁴.

Ad 9–11.)

A három államhatalmi ág mindegyikének megvan a maga speciális feladata. Mindhárom hatalmi ág szükséges a demokratikus jogállam számára.

Az igazságszolgáltatás a demokráciában a három államhatalom egyike. Ezek egymást kiegészítik, egyik hatalom sem „felsőbbrendű” vagy a többit uraló. Egy demokratikus államban az állam három hatalmi ága a fékek és ellensúlyok rendszereként működik, amely a teljes társadalom érdekében mindhárom hatalmi ágot elszámoltatja. Az egyéb államhatalmi ágak el kell ismernie az igazságszolgáltatás által ellátott legitim alkotmányos feladatot, és biztosítani kell, hogy az igazságszolgáltatás elegendő forrással rendelkezzen a feladatok ellátásához¹⁵.

Magától értetődő ezért, hogy az egyes hatalmi ágak vezető képviselőinek megfelelő díjazásban kell részesülniük. A legfelsőbb bíróságok jogerős határozatainak általános hatálya a legfelsőbb bíróság bíráit legalább a miniszterek szintjére sorolja, és a fellebbviteli bíróságok bíráit is legalább a parlamenti képviselők és a végrehajtó hatalom hasonlóan magas pozícióinak szintjén kell megfelelően rangsorolni. A pontos összehasonlításhoz figyelembe kell venni az egyéb hatalmi ágak képviselőinek teljes jövedelmét (azaz minden anyagi kiváltságát).

Ad 12.)

Az igazságszolgáltatás minőségének biztosítása érdekében a bírói állásoknak vonzóknak kell lenniük a képzett szakemberek számára, ezért versenyképes fizetéseket és nyugdíjakat kell kínálni annak érdekében, hogy a legjobb jelölteket ne veszítsük el a magánszektor vagy más közhivatalok miatt. Azokban a rendszerekben, ahol a bírákat tapasztalt ügyvédek közül választják ki, ugyanilyen fontos olyan pénzügyi perspektívát kínálni, amely vonzza a tapasztalt ügyvédeket, akik a bírói pályára váltanak.

Ad 13.)

Egyes igazságszolgáltatási rendszerekben van egy másik akadálya is annak, hogy képzett érdeklődők jelentkezzenek a bírói állásra. A hosszú képzési és/vagy vizsgáztatási időszak megfelelő jövedelem nélkül, valamint a bizonytalanság, hogy végül lesz-e kinevezés, megakadályozza a képzett személyeket abban, hogy végigmenjenek ezen az eljáráson. Ez a negatív hatás csökkenthető lenne, ha a jelölt már ebben a szakaszban kapna némi anyagi támogatást az államtól.

Ad 14.)

A bíróságon kívüli tevékenység kételyeket ébreszthet a bírák pártatlanságával kapcsolatban. Ezért számos igazságszolgáltatási rendszer a bírák bíróságon kívüli tevékenység végzésének engedélyezését a tanításra, az előadások tartására, a választott bírósági tevékenységekre, a tudományos és művészeti tevékenységekre vagy olyan feladatok ellátására korlátozza, amelyeket valamely jogszabályi rendelkezés alapján a bírónak kell elvégeznie. A munkavállalás szabadságához való alapvető jog ilyen korlátozása indokolt, de a bírák javadalmazásának és nyugdíjrendszerének megállapításakor figyelembe kell venni a hivatalon kívüli tevékenységből származó kiegészítő jövedelemszerzés lehetőségének korlátozottságát¹⁶.

Ad 15.)

Az olasz rendszer, amelyben a bírák pályafutásuk során elvben a javadalmazásuk alakulása tekintetében ugyanazt az utat követik, függetlenül attól, hogy milyen pozíciót töltenek be a bírói karban, egyedülállónak tűnik. Általában a javadalmazási rendszer a magasabb szinten ítélkező bírák számára magasabb fizetést biztosít. Ez felveti azt a kérdést, hogy milyen a javadalmazás viszonya a különböző szinteken. A legfelsőbb bíróság bíráinak legalább annyit kell keresniük, mint az államhatalom többi ága legmagasabb szintű képviselőinek (lásd fentebb 9. pontot). Az alacsonyabb szintű bírák javadalmazása során figyelembe vehető, hogy számos döntésüket a magasabb szintű bírák esetlegesen ellenőrizhetik, de az elsőfokú bíráknak is vannak nélkülözhetetlen feladatai.

Ad 16.)

Nem indokolható, hogy azonos munkáért különböző béreket fizessenek. Nem indokolható, hogy azonos feltételek (azonos feladatok, azonos bírósági hierarchiaszint, azonos hatáskör, azonos végzettség, azonos szolgálati idő stb.) mellett munkát végző bírák fizetése/nyugdíja eltérő legyen.

Az azonos szintű bíróságok bíráinak eltérő besorolása hajlamos hierarchikus gondolkodásmódot, bizalmatlanságot és megosztottságot teremteni a bírói karon belül.

Ad 17.)

Semmi sem indokolja, hogy az ügyészek magasabb díjazásban részesüljenek, mint a bírák. Ez többek között ellentmond az eljárásban félként betöltött szerepüknek, hiszen a bírák az ügyészi indítványok alapján hozzák meg döntéseiket. Az ügyészek magasabb díjazása néhány országban abból a szerepből fakadt, amelyet ezekben az

igazságszolgáltatási rendszerekben az ügyészek a múltban a bíróságok igazgatásában vagy a joggyakorlat felügyelete terén töltöttek be.

Ezeknek az érveknek jelenleg nem lehet alapja, annál is inkább, mivel a CCJE megállapította, hogy a bírák és az ügyészek feladatainak közelsége és egymást kiegészítő jellege hasonló követelményeket és garanciákat teremt jogállásuk és szolgálati viszonyuk tekintetében, beleértve a javadalmazást is¹⁷.

Ad 18.)

A nyugdíjba vonulás utáni jövedelem fontosságát az anyagi függetlenség szempontjából már a 4. pontban kiemeltük. El kell kerülni azt a benyomást, hogy a nyugdíjba vonulást követő további jövedelemforrás már befolyásolhatta a bíró teljesítményét a hivatala gyakorlása során, ezért diszkriminatív lenne megtiltani a bírácoknak, hogy a nyugdíjba vonulás után további jövedelemre tegyenek szert¹⁸.

Ad 19.)

A bírák javadalmazásának és nyugdíjának csökkentése fő szabály szerint nem lehetséges.

A bírák fizetését és nyugdíját védeni kell a bíró hivatali ideje alatt történő csökkentéssel szemben annak érdekében, hogy az igazságszolgáltatás függetlensége ne kerüljön veszélybe. A fizetések és nyugdíjak összegének bármilyen változásáról törvényben kell rendelkezni oly módon, hogy a hivatalban lévő és a nyugdíjas bírák jövedelem csökkentésének lehetősége megszűnjön. A bírák fizetését és nyugdíját külön törvényi rendelkezésekkel kell védeni a csökkentésekkel szemben. A bírák javadalmazásának csökkentése csak az állam rendkívüli pénzügyi válsága esetén lehetséges, és csak akkor, ha ez az összes többi állami alkalmazottra (és az államhatalom más politikusaira/képviselőire) is vonatkozik, az adott arány megtartása mellett¹⁹.

A javadalmazás csökkentését az Emberi Jogok Európai Egyezménye 1. jegyzőkönyvének 1. cikkének (1) bekezdése is védi.

Az illetmény meghatározásának módszerétől való eltérést közérdekű céllal kell indokolni. Az ilyen eltéréseknek, amelyek nem irányulhatnak kifejezetten a bírák ellen, szükségesnek, arányosnak és ideiglenesnek kell lenniük. Nem áthatják alá a bírák bérezésének a feladataikkal arányos jellegét²¹.

Ad 20.)

Előfordul, hogy a bírák illetménye a politikusok jövedelméhez kapcsolódik, akik politikai okokból kivonják magukat a fizetések általános emeléséből. Az ilyen lemondás bírákra való alkalmazása gyakran figyelmen kívül hagyja, hogy a politikusok általában rendelkeznek további jövedelemszerzési lehetőségekkel.

Ad 21.)

A bírói fizetéseknek lépést kell tartaniuk az inflációval. A bérek kiigazításának lépést kell tartania a megélhetési költségek emelkedésével a vásárlóerő fenntartása

érdekében. A bírák fizetését évente az infláció mértékéhez kell igazítani, mégpedig törvényben meghatározott pontos számítási szempontok szerint. A megfelelőnek tekintett javadalmazáshoz emelésre van szükség, ha a vásárlóerő csökken. A béreknek a vásárlóerő időbeli változásához való igazítása nélkül a díjazás elveszítené a bírák szerepének, státuszának és felelősségének megfelelő jövedelem biztosításának funkcióját. (A múltban néha populista politikai eszközként alkalmazták, hogy a bírákat kizárták az inflációs rátát követő, általánosan biztosított jövedelememelésből való részesedésből).

Ad 22.)

A jövedelmi és a teljesítménykritériumok kombinációja, különösen a bírók munkájának mennyiségi eredménye indokolatlanul befolyásolhatja a teljesítményt. A javadalmazás nem függhet a bíró munkájának eredményétől, illetve teljesítményétől, és nem csökkenthető a bírói szolgálati idő alatt²².

-
1. CCJE (Az Európai Bírák Konzultatív Tanácsa) - A bírák Magna Chartája (Alapelvek) - Strasbourg, 2010. november 17-19., 3. cikk, 4. cikk.
 2. EUB, C-64/16, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (2018. február 27-i ítélet) 45. §.
 3. EUB, C-146/23 [Sąd Rejonowy w Białymstoku] és C-374/23 [Adoreikè] egyesített ügyek (2025. február 25-i ítélet) 56-58. bek.
 4. CCJE, 1. sz. vélemény (2001) a bírák függetlenségéről 61. bek.
 5. ENCJ, A bírói pálya vonzereje, 2023-2024. évi jelentés, 19. §.
 6. EJEB, Kubat és társai kontra Cseh Köztársaság (2023. június 22-i ítélet), 95. §.
 7. CCJE, 11. sz. vélemény (2008) a bírósági határozatok minőségéről, b) Ajánlás.
 8. ENCJ, A bírói pálya vonzereje, 2023-2024. évi jelentés, 20. §.
 9. EUB, C-262/88, Douglas Harvey Barber kontra Guardian Royal Exchange Assurance Group (1990. május 17-i ítélet).
 10. EUB, C-224/01, Gerhard Köbler kontra Republik Österreich (2003. szeptember 30-i ítélet).
 11. CM/Rec (2010)12 Ajánlás a bírókról: függetlenség, hatékonyság és felelősség, Függelék, 53. pont.
 12. CCJE, 10. sz. vélemény (2007) a társadalom szolgálatában álló bírói tanácsról - D(h) ajánlás.
 13. CCJE, 23. sz. vélemény (2020) a bírói egyesületeknek a bírói függetlenség támogatásában betöltött szerepéről, 17. § és 24. §.
 14. ugyanott, 38. §.
 15. CCJE, 18. sz. vélemény (2015) az igazságszolgáltatás helyzetéről és a többi államhatalomhoz való viszonyáról a modern demokráciában 9. § 42.
 16. vö. még EUB C-224/01, Gerhard Köbler kontra Republik Österreich (2003. szeptember 30-i ítélet).
 17. CCJE, 12. sz. vélemény (2009) a bírák és az ügyészek közötti kapcsolatokról a demokratikus társadalomban, 37. §.
 18. lásd a bírák egyetemes chartáját, amelyet a Bírák Nemzetközi Egyesületének Központi Tanácsa fogadott el Tajvanban 1999-ben, frissítve Santiago de Chilében 2017-ben, 8-3. cikk.
 19. lásd még ENCJ, Az igazságszolgáltatás finanszírozása, 2015-2016-os jelentés.
 20. (lásd a nyugdíjak tekintetében EJEB, Khoniakina kontra Grúzia (2012. június 19-i ítélet) 72. §.

21. EUB, C-146/23. [Sąd Rejonowy w Białymstoku] és C-374/23. [Adoreiké] egyesített ügyek (2025. február 25-i ítélet).